

»Elena Ferrante on aikamme suurimpia romaanikirjailijoita.»

– THE NEW YORK TIMES

Elena
Fer
ran
te

HYLKÄÄMISEN PÄIVÄT

WSOY

Elena

Ferrante

Hylkäämisen päivät

SUOMENTANUT TARU NYSTRÖM

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

Italiankielinen alkuteos

I giorni dell'abbandono

Uusi laitos

Suomennoksen tarkistanut Alice Martin

Ensimmäinen laitos 2004, Kustannusosakeyhtiö Avain

© 2002 by Edizioni e/o – Roma

Suomennoksen © Taru Nyström ja WSOY 2017

ISBN 978-951-0-42804-7

Painettu EU:ssa

1.

ERÄÄNÄ HUHTIKUUN ILTAPÄIVÄNÄ, heti lounaan jälkeen, mieheni ilmoitti jättävänsä minut. Hän sanoi sen samalla kun korjasimme astioita pöydästä. Lapset riitelivät tapansa mukaan toisessa huoneessa ja koira murisi unissaan lämpöpatterin vieressä. Hän sanoi minulle olevansa hämmentynyt, tavattoman väsynyt, tyytymätön, myönsi olevansa ehkä raukkamainenkin. Hän puhui pitkään, puhui viidestätoista avioliittovuodestamme, lapsista, myönsi ettei ollut millään lailla tyytymätön minuun tai lapsiin. Hän käyttäytyi hillitysti kuten aina, vain oikea käsi piirsi liioiteltua kaarta hänen selittäessään lapsellisesti hymyillen, että hän kuuli nyt hiljaisten äänten kuin kuiskaillen kutsuvan häntä muualle. Siitä mitä oli tapahtumassa hän otti syyn harteilleen, ja sitten hän sulki kotioven hiljaa takanaan ja jätti minut kivipatsaana seisomaan tiskialtaan ääreen.

Mietin asiaa koko yön yksin suuressa parisängyssämme. Vaikka kuinka yritin, en löytänyt suhteestamme todellisen kriisin merkkejä. Tunsin mieheni hyvin, tiesin että hänellä oli rauhallinen luonne ja että koti ja perhe-elämän rutiinit olivat hänelle välttämättömyys.

Me keskustelimme paljon, me edelleen syleilimme ja suutelimme usein. Toisinaan hän osasi olla niin hauska, että sai minut nauramaan kyyneleet silmissä. Minusta tuntui mahdottomalta, että hän todellakin halusi lähteä pois. Kun sitten muistin, ettei hän ollut ottanut mukaansa ainuttakaan tärkeää esinettä eikä hyvästellyt lapsiakaan, olin varma ettei kyse ollut mistään vakavasta. Kirjoissa, joita olin lukenut, päähenkilö joskus reagoi poikkeuksellisen rajusti normaaliin elämän tylsyyteen. Miehenikin eli varmaan juuri sellaista vaikeaa hetkeä.

Itse asiassa näin oli käynyt kerran ennenkin. Tilanne palautui mieleeni kun pyörin unettomana sängyssä. Vuosia aikaisemmin, kun olimme seurustelleet vasta puoli vuotta, hän sanoi minulle kerran heti suudelman perään, ettei tahtonut enää tavata minua. Minä olin rakastunut ja hänen sanansa saivat ihoni kananlihalle ja vereni hyytymään. Oli kylmä, ja hän oli lähtenyt pois. Nojasin yksin kivimuuriin Sant'Elmon linnan juurella ja katselin hailakkaa kaupunkia ja merta alapuolellani. Mutta viisi päivää myöhemmin hän soitti minulle hämillisenä ja selitti, että hänet oli vallannut äkillinen tarkoituksettomuudentunne. Sana jäi muistiini, pyörittelin sitä pitkään mielessäni.

Sama sana tuli uudelleen esille paljon myöhemmin, noin viisi vuotta sitten. Tapasimme silloin usein hänen yliopistokollegaansa Ginaa. Gina oli varakkaasta perheestä, sivistynyt ja älykäs nainen, joka oli hiljattain jäänyt leskeksi ja eli nyt yksin viisitoistavuotiaan tyttärensä kanssa. Olimme muuttaneet Torinoon muutamaa kuu-kautta aikaisemmin, ja hän oli auttanut meitä löytämään

kauniin asunnon, josta näkyi joelle. Ensivaikutelmani kaupungista ei ollut ollut myönteinen. Kaupunki vaikutti kylmältä, mutta pian huomasin, että parvekkeelta oli mukava seurata vuodenaikojen vaihtelua. Syksyisin Valentinon vihreä metsä vaihtoi väriä tuuliseen keltaiseen ja punaiseen, ja puiden lehdet tanssivat sumuisessa ilmassa yli teräksenharmaan Po-joen. Keväisin saapui joelta raikas kimmeltävä henkäys, joka sai puiden silmut uuteen eloon.

Totuin nopeasti uuteen ympäristöön. Äiti ja tytär tekivät kaikkensa auttaakseen minua. He opettivat minut tuntemaan uudet kadut ja tutustuttivat minut luotettavimpiin kauppiaisiin. Heidän ystävällisyytensä ei kuitenkaan tuntunut varauksettomalta. Ginan käytös oli liian mielistelevää. Olin vakuuttunut, että hän oli rakastunut mieheeni. Joskus kiusoittelin Mariota ja sanoin hänen tyttöystävänsä soittaneen. Mario kielteli imarrelltuna ja me nauroimme asialle yhdessä, mutta samalla yhteydenpitomme naisen kanssa jatkui entistä tiiviimpänä. Gina soitteli päivittäin. Milloin hän pyysi Mariota mukaansa jonnekin, milloin käytti aseena tyttärtään Carlaa joka ei osannut kemiantehtäviään, milloin tarvitsi kirjaa jota ei enää löytynyt kaupoista.

Toisaalta Gina oli myös omalta osaltaan antelias meitä kohtaan. Hän toi aina lahjoja minulle ja lapsille, hän lainasi minulle autoaan ja antoi meille usein viikonloppuisin Cherascon lähellä sijaitsevan loma-asuntonsa avaimet. Koska talo oli mukava, otimme tarjouksen mielellämme vastaan, vaikka aina olikin riskinä, että äiti ja tytär saapuisivat yllättäen sekoittamaan perheemme

elämänrytmin. Lisäksi ystävällisiin eleisiin tuli vastata ystävällisillä eleillä; huomaavaisuuksien ketjusta muodostui vangitseva kahle. Pikkuhiljaa Mario omaksui tytön huoltajan roolin. Hän kävi keskustelemassa opettajien kanssa aivan kuin olisi ollut tytön kuolleen isän sijainen. Ja vaikka Mariolla oli valtavasti töitä, tietyssä vaiheessa hän tunsu velvollisuudekseen antaa tytölle jopa kemian yksityisopetusta. Mitä minun olisi pitänyt tehdä? Jonkin aikaa yritin pitää leskeä loitolla, minua häiritsi yhä enemmän hänen tapansa tarttua miestäni käsipuolesta ja puhua tämän korvaan nauraen. Sitten eräänä päivänä kaikki valkeni minulle. Keittiön ovelta näin miten pikku Carla hyvästeli Marion käytävässä heidän kemiantuntinsa jälkeen ja antoi hänelle suudelman suulle posken sijaan. Yhtäkkiä tajusin, ettei minun pitänyt olla huolissani äidistä vaan tyttärestä. Kenties itse edes ymmärtämättä tyttö kokeili muodokkaan vartalonsa ja rauhattomien silmiensä voimaa aviomieheeni. Kuinkahan kauan sitä oli jo jatkunut. Mieheni katsoi tyttöä sokaistuneena kuin katsoisi varjosta valkoista seinää, johon aurinko osuu.

Keskustelimme asiasta rauhallisesti. Inhosin huutamista ja äkkinäisiä eleitä. Omassa perheessäni oli tunteet ilmaistu näkyvästi ja kuuluvasti. Mielessäni istuin kodin nurkassa Napolin meluisan Salvator Rosan kadun varrella hiljaa, kädet korville painettuina, mutta tunsin silti, miten kovaäänisiä tunteet sisälläni olivat. Varsinkin murrosikäisenä pelkäsin paljastavani itseni jollain liian räväkällä lauseella tai rauhattomalla liikkeellä. Olin oppinut puhumaan vähän ja harkitsemaan sanani tarkkaan, varomaan hosumista, olemaan juoksematta edes

bussiin, pidentämään reaktionopeuttani ja peittämään tyhjät hetket epävarmalla katseella ja ujolla hymyllä. Työ opetti minua. Lähdin pois kaupungista varmana etten enää palaisi ja menin töihin Roomaan erään lentoyhtiön mainososastolle. Naimisiin mentyäni sanoin itseni irti ja seurasin Mariota kaikkialle, minne hänen työnsä insinöörinä häntä johdatti. Uusiin paikkoihin, uuteen elämään. Torjuin muutoksesta johtuvaa ahdistusta totuttautumalla painamaan tunteeni pinnan alle. Käytin aina rauhallista äänenpainoa, etten paljastaisi heikkouksiani.

Itsekuri oli osoittautunut pienen aviokriisimme aikana kullanarvoiseksi. Monta pitkää unetonta yötä me keskustelimme rauhallisesti ja hiljaisella äänellä, jotteivät lapset heräisi emmekä avaisi loukkaavilla sanoilla parantumattomia haavoja. Mario kuulosti epämääräiseltä kuin mies, joka on sairas, mutta ei osaa tarkasti selittää vaivojaan. Hän ei ollut koskaan sanonut selvästi mitä tunsin, mitä halusin tai mitä minä voisin häneltä odottaa. Sitten eräänä iltapäivänä hän tuli töistä kotiin pelästyneen näköisenä, tai ehkei se ollut oikeaa pelkoa vaan heijastus siitä pelosta, joka näkyi minun kasvoillani. Aivan varmasti hän oli avannut suunsa sanoakseen minulle jotakin muuta ja sekunnin murto-osassa muuttanut mielensä. Olin pannut sen merkille, olin melkein nähnyt sanojen vaihtuvan toisiksi hänen suussaan, mutta alkuperäisiä sanoja kohtaan tuntemani uteliaisuus sai väistyä. Minulle riitti tietoisuus siitä, että vaikea vaihe oli jäänyt taakse ja että kyse oli ollut vain väliaikaisesta hämmennyksestä. Tarkoituksettomuudentunteesta, hän selitti minulle tavallista innokkaammin ja toisti sanan, jota oli käyttänyt

vuosia aikaisemmin. Tuon päässään olevan tarkoituksettomuudentunteen takia hänen oli ollut mahdoton enää nähdä ja tuntea tavalliseen tapaan. Mutta nyt se kaikki oli ohi, mikään hämmennyksen tunne ei enää häirinnyt hänen tasapainoaan. Seuraavasta päivästä lähtien hän ei enää tapaillut Ginaa eikä Carlaa. Kemian yksityisopetus oli päätynyt, ja hän oli taas sama mies kuin ennenkin.

Nämä kaksi tapausta olivat tunne-elämämme ainoat, mitättömät välikohtaukset. Sinä yönä tutkin niitä tarkasti muistoissani. Sitten nousin ylös sängystä hermostuneena, koska uni ei tullut.

Laitoin itselleni kamomillateetä. Juuri Marion tapaista, minä sanoin itsekseni, hän on vuosikautia rauhallinen, vakaa ja luotettava, ja sitten sekoaa yhtäkkiä ilman mitään näkyvää syytä. Myös tällä kertaa jokin asia on saanut hänet hämmennyksiin, mutta minun ei pidä olla huolisani, hän tarvitsee vain vähän toipumisaikaa. Valvoin pitkän aikaa pimeään puistoon päin olevan ikkunan ääressä. Ikkunan kylmä lasi tuntui hyvältä särkevää otsaani vasten. Havahduin vasta kun kuulin alhaalta pysäköitävän auton äänen. Katsoin alas, mutta tulija ei ollut mieheni. Näin neljännessä kerroksessa asuvan muusikon, Carranon, nousevan pihakäytävää pitkin kohti taloa selkä köyryssä raskaan soitinkotelon painosta. Kun hän katosi puiden alle, sammutin valon ja palasin sänkyyn. Piti vain antaa muutaman päivän kulua, niin kaikki palaisi taas ennalleen.

2.

VIKKO KULUI ja mieheni pysyi päätöksessään, jopa vahvasti sitä osoittamalla eräänlaista julmaa kylmämielisyyttä.

Alussa hän tuli kotiin kerran päivässä, aina samaan aikaan kello neljän maissa iltapäivällä. Hän vietti aikaa lasten seurassa, jutteli Giannin kanssa ja leikitti Ilariaa. Silloin tällöin kaikki kolme lähtivät yhdessä ulos Oton, kiltin saksanpaimenkoiramme, kanssa. He menivät puistoon ja juoksuttivat sitä keppien tai tennispallojen perässä.

Minä teeskentelin kiireistä keittiössä, mutta todellisuudessa odotin kärsimättömänä, että Mario tulisi luokseni ja selvittäisi aikomuksensa. Halusin tietää, oliko hänen päästään löytynyt sotkuinen vyyhti yhtään alkanut selvitä. Jossain vaiheessa hän aina saapuikin, mutta vastahakoisesti. Hänen hämmennyksensä oli kerta kerran jälkeen silmiinpistävämpää. Minä taisteloin vastaan strategialla, jonka olin kehittänyt unettomien öiden kuluessa. Toin esille perhe-elämän mukavuuden, puhuin ymmärtävällä äänensävyllä, näytin hellän luonteeni ja jopa vitsailin iloisesti. Mario pudisteli päätään ja sanoi, että

olin liian hyvä hänelle. Liikutuin, halusin häntä ja yritin suudella. Hän vetäytyi pois. Hän oli tullut – hän täsmensi – vain puhumaan kanssani. Hän halusi selittää minulle, kenen kanssa olin viettänyt viisitoista vuotta elämästäni. Hän kertoi minulle kiusallisia muistoja lapsuudestaan, ikäviä murrosikään liittyviä asioita, varhaisnuoruutensa epämiellyttäviä vaiheita. Hän halusi mustamaalata itsensä. Vaikka kuinka yritin saada hänet lopettamaan itsensä parjaamisen, hän vain jatkoi. Hän halusi hinnalla millä hyvänsä, että näkisin hänet sellaisena kuin hän itsensä kuvasi: saamattomana, keskinkertaisena, ihmisenä joka ei kykene aitoihin tunteisiin ja joka on jopa ammatillisesti tuuliajolla.

Kuuntelin häntä tarkasti, vastailin rauhallisesti, en esittänyt minkäänlaisia kysymyksiä enkä asettanut aikarajoja, yritin ainoastaan saada hänet uskomaan, että minuun hän voisi aina tukeutua. Minun on kuitenkin myönnettävä, että ehjän ulkokuoreni alla paisui pelottava ahdistuksen ja vihan aalto. Eräänä yönä palasi mieleeni tietty tumma hahmo lapsuuteni Napolista. Iso, reipas nainen, joka asui samassa talossa Mazzinin aukion takana. Kun hän lähti asioille lähiseudun ahtaille kujille, hän otti aina mukaansa kolme lastaan. Hän palasi kassit täynnä vihanneksia, hedelmiä ja leipää, ja kaikki kolme lasta roikkuivat hänen vaatteissaan tai täysissä kasseissaan. Äiti komensi heitä iloisin huudahduksin. Jos olin hänen takaisin tullessaan leikkimässä talon portailla, hän pysähtyi, laski kassinsa portaalle ja kaivoi taskuistaan karamellejä minulle, leikitovereilleni ja omille lapsilleen. Hänen olemuksensa ja käytöksensä antoivat vaikutelman naisesta, joka oli tyy-

tyväinen työntäyteiseen elämäänsä. Hän myös tuoksui hyvältä, kuin uudelta kankaalta. Hän oli naimisissa erään Abruzzon maakunnasta kotoisin olevan punatukkaisen, vihreäsilmäisen miehen kanssa. Mies oli kauppatukstaja ja ajoi työnsä puolesta jatkuvasti autolla Napolin ja Aquilan väliä. Ainoa muistoni hänestä on, että hän hikoili paljon ja oli punakka kasvoiltaan, aivan kuin hänellä olisi ollut jokin ihosairaus. Joskus hän leikki yhdessä lasten kanssa parvekkeella ja leikkasi viirejä silkkipaperista, kunnes nainen huusi iloisesti keittiöstä: tulkaa syömään. Sitten jotakin särkyi heidän suhteessaan. Öisin heräsin huutoon, joka tuntui liuskovan sahalaitaisilla hampailaan talojen ja kadun kivetystä. Pitkät riidat ja itkut kuuluivat torille asti, missä palmunlehtien hoikat kaaret vapisivat pelosta. Mies jätti kotinsa erään pescaralaisen naisen rakkauden vuoksi, eikä kukaan enää koskaan nähnyt häntä. Siitä lähtien naapurimme alkoi itkeä joka yö. Kuulin hänen äänekkään itkunsa sänkyyni. Se kuulosti korisevalta, puski seinän läpi ja sai minut kauhun valtaan. Äitini jutteli asiasta työntekijöidensä kanssa. He leikkasivat, ompelivat ja puhuivat, puhuivat, ompelivat ja leikkasivat. Minä istuin pöydän alla, leikin neuloilla ja kangasliiduilla ja toistelin mielessäni kuulemiani sanoja, jotka olivat samanaikaisesti sekä surumielisiä että uhkaavia. Jos et osaa pitää miehestäsi kiinni, menetät kaiken. Naisten tarinoita päättyneistä tunteista, siitä kun jää itse rakastuneena ilman vastarakkautta, ilman mitään. Nainen menetti kaiken, myös nimensä (ehkä se oli ollut Emilia), hänestä tuli kaikille ”naisparka”. Puhuessamme hänestä käytimme tätä nimitystä. Naisparka itkee,

naisparka huutaa. Naisparka kärsii tuskan murtamana, koska punatukkainen hikinen mies vihreine petollisine silmineen hylkäsi hänet. Hän puristeli käsissään kosteaa nenäliinaa ja kertoi kaikille, että aviomies oli hylännyt hänet, poistanut hänet muistoistaan ja sydäimestään. Hän väanteli nenäliinaa käsissään rystyset valkoisina ja kirosi miehen, joka oli kirmannut karkuun Vomeron rinnettä kuin jokin ahne villieläin. Minua alkoi etoa hänen avoin tuskansa. Olin kahdeksanvuotias, mutta häpesin hänen puolestaan. Hän ei enää ottanut lapsia mukaansa eikä enää tuoksunut hyvälle. Nyt hän laskeutui alas portaita jäykästi, kuivettuneena. Hänen rintojensa, lanteittensa ja reisiensä täyteläisyys oli mennyttä, leveät ja ystävälliset kasvot olivat muuttuneet, aurinkoinen hymy kadonnut. Hänen läpikuultava ihonsa lepäsi luiden päällä, silmät hukkuivat kahteen tummaan kaivoon, kädet näyttivät siltä kuin niitä peittäisi kostea hämähäkinseitti. Kerran äitini huudahti: naisparka, hänestä on tullut laiha kuin suolasardiini! Siitä lähtien seurasin häntä aina katseellani, kun hän meni ulos alaovesta horjuvin askelin, ilman ostoslaukkua, silmäanaluset tummina ja turvonneina. Halusin nähdä hänen uuden hopeakylkisen kalan ominaisuutensa, merisuolan joka kimalteli hänen käsivarsiltaan ja säärillään.

Myös tämän lapsuusmuistoni vuoksi käyttäydyin edelleen Mariota kohtaan järkevästi ja hellästi. Mutta pian en enää tiennyt mitä vastata hänen liioitelluille tarinoilleen lapsuus- ja nuoruusajan neurooseista ja ahdistuksesta. Oli kulunut kymmenen päivää, ja vierailut lasten luona olivat alkaneet harveta. Tunsin happaman katkeruuden

kasvavan sisälläni. Lisäksi mieltäni alkoi vaivata epäily siitä, että hän valehteli. Ajattelin, että samoin kuin itse laskelemoidusti tein numeroa rakastuneen naisen hyveistäni ja siitä, miten osaisin tukea häntä hänen rimpuillessaan hämäräperäisen kriisinsä kourissa, hän puolestaan laskelemoidusti yritti saada minut inhoamaan itseään, jotta sanoisin: häivy, inhotat minua, en halua enää nähdä sinua silmissäni.

Epäily muuttui pian varmuudeksi. Hän halusi saada minut hyväksymään eromme välttämättömyyden. Hän halusi, että minä itse sanoisin: olet oikeassa, meidän ei pidä enää tavata toisiamme.

Edes nyt en reagoinut hallitsemattomasti. Niin kuin aina elämäni vaikeina aikoina, etenin varovasti. Ainoa näkyvä merkki sisäisestä hädestäni oli tietty epäjärjestyksen lisääntyminen ja käsieni heikkous. Mitä suuremaksi ahdistus kasvoi, sitä huonommin sain sormeni kiertymään esineiden ympärille.

Kului lähes kaksi viikkoa, enkä vieläkään ollut esittänyt hänelle kysymystä, joka oli alusta asti ollut mielessäni. Vasta kun en enää pystynyt sietämään hänen valheitaan, päätin panna hänet selkään seinää vasten. Laitoin lihapullia ja tomaattikastiketta, joista Mario piti. Leikkasin perunat valmiiksi pannakseni ne myöhemmin rosmariinilla maustettuina uuniin. Ruoanlaitto ei kuitenkaan tuottanut minulle iloa. Tein valmistelut haluttomasti, leikkasin purkinavaajalla sormeeni ja tiputin viinipullon lattialle. Lasinsirpaleita ja viiniä roiskui seinille asti. Ojensin kättä ottaakseni pyyhkeen, mutta tein sen liian nopeasti ja tönäisin myös sokeriastian kumoon. Loppumattomalta

tuntuvan sekunnin murto-osan ajan kuulin korvissani sokerin sihinän, kun se valui putouksena ensin pöydän marmoripinnalle ja siitä edelleen viinistä tahmealle lattialle. Tunsin pohjatonta väsymystä, jätin keittiön kaaokseen ja menin nukkumaan unohtaen lapset ja kaiken muunkin, vaikka kello oli vasta yksitoista aamupäivällä. Kun heräsin ja uusi tilanteeni hylättynä vaimona palasi hitaasti mieleeni, päätin etten kestänyt enää. Nousin ylös pää onton tuntuksena ja siivosin keittiön, kiirehdin hakemaan lapset koulusta ja jäin odottamaan, että Mario ilmestyisi nopealle vierailulleen lasten luokse.

Mario saapui illansuussa hyväntuulisen oloisena. Vaihdettuamme muodolliset tervehdykset hän katosi Giannin ja Ilarian huoneeseen ja jäi sinne siihen asti kun lapset nukahtivat. Kun hän tuli lastenhuoneesta, hän olisi selvästikin halunnut lähteä heti pois, mutta vaadin häntä illastamaan kanssani. Vein hänen nenänsä alle kattilan, jossa oli valmistamani tomaattikastike. Toin pöytään lihapullat ja perunat ja peitin vielä höyryävät makaronit anteliaalla kerroksella tummanpunaista, paksua kastiketta. Lautasellinen pastaa sai edustaa kaikkea sitä, minkä hän lähtiessään menettäisi lopullisesti. Halusin hänen näkevän siinä kaiken sen, mitä hän ei enää voisi ihailla katseellaan, maistaa kielellään, hyväillä tai kuunnella ja haistaa: ei koskaan enää. Mutta en pystynyt enää pidättelemään itseäni. Hän ei ollut vielä edes aloittanut syömistä, kun kysyin:

”Oletko rakastunut toiseen naiseen?”

Hän hymyili ja vastasi kieltävästi, ollenkaan vaivautumatta, ja näytti huolettomasti ihmettelevän asiaankuu-

lumatonta kysymystäni. Minä en uskonut häntä. Tunsin hänet liian hyvin. Hän käyttäytyi tuolla tavoin vain valehdellessaan, yleensä hän oli hämillinen joutuessaan vastaamaan suoriin kysymyksiin. Minä jatkoin:

”Sinulla on toinen, eikö olekin? Kuka hän on? Tunnenko minä hänet?”

Korotin ääntäni ensimmäisen kerran sen jälkeen kun tämä kaikki oli alkanut. Huusin, että minulla oli oikeus tietää. Sanoin hänelle:

”Et voi jättää minua tänne elättelemään turhaa toivoa, kun kerran olet jo omin päin päättänyt asiasta.”

Hän teki kädellään eleen, että madaltaisin ääntäni. Hän oli hermostunut ja piti katseensa lattiassa. Hän oli huolissaan, ehkä hän pelkäsi, että lapset heräisivät. Minä puolestani tunsin päässäni kaikkien piilossa pitämieni vastalauseiden paineen. Monet sanat olivat jo sillä rajalla, jonka jälkeen ei pysty enää hallitsemaan puheitaan.

”En halua madaltaa ääntäni”, sähisin. ”Kaikkien on saatava tietää, mitä olet minulle tehnyt.”

Mario tuijotti lautastaan. Sitten hän nosti katseensa suoraan silmiini ja sanoi:

”Kyllä, minulla on toinen nainen.”

Raivokkaasti hän otti haarukkaansa makaroneja ja vei ne suuhunsa kuin hiljentääkseen itsensä, kuin varmistaakseen ettei enää sanoisi muuta. Mutta hän oli jo sanonut tärkeimmän, hän oli päättänyt sanoa sen, ja minä tunsin sydämessäni syvän, turruttavan kivun. Samassa huomasin, etten reagoinut mitenkään siihen, mitä hänelle oli tapahtumassa.

Mario oli alkanut pureskella ruokaansa täsmällisesti, kuten hänen tapansa oli, kun hänen suussaan rasahti jokin. Hän lopetti pureskelun ja tiputti haarukan lautaselle sävähtäen. Hän sylkäisi kämmenelleen pastaa, kastiketta ja verta. Se oli todellakin verta, punaista verta.

Katsoin hänen veristä suutaan tuntematta myötätuntoa. Samalla tavoin kuin katsotaan diaesitystä. Silmät levällään hän pyyhki kätensä lautasliinaan, työnsi käden suuhunsa ja veti ulos kitalakeensa tarttuneen lasinsirpaaleen.

Hän tuijotti sirpaletta kauhuissaan, näytti sitä minulle ja huusi raivoissaan:

”Näinkö se on? Tämänkö sinä halusit minulle tehdä? Nyt ymmärrän kaiken!”

Hän ponkasi pystyyn, kaatoi tuolin, nosti sen ja hakasi sitä lattiaan kuin haluten kiinnittää sen lähtemättömästi lattiakaakeleihin. Hän sanoi, että olin järjiltäni, en ymmärtänyt häntä. Etten koskaan, koskaan ollut todella ymmärtänyt häntä, ja että vain hänen kärsivällisyytensä tai ehkä hänen vaatimattomuutensa olivat pitäneet meidät yhdessä niin kauan. Mutta nyt saisi riittää! Hän huusi, että olin vaarallinen. Kuinka olin voinut laittaa lasia hänen ruokaansa, kuinka olin voinut, olin hullu. Hän ryntäsi ulos lyöden oven kiinni perässään, välittämättä nukkuvista lapsista.

3.

JÄIN YKSIN istumaan keittiöön. En pystynyt ajattelemaan muuta kuin että hänellä oli toinen, hän oli rakastunut toiseen naiseen. Hän oli myöntänyt sen. Nousin ylös ja korjasin likaiset astiat pöydästä. Pöytäliinalla näin terävän lasinsirpaleen verilammikossa. Hämmensin kastiketta sormillani ja löysin sieltä kaksi lasinsirpaleta lisää aamulla lattialle pudonneesta pullosta. En pystynyt enää pidättelemään kyyneleitä, purskahdin itkuun. Rauhoittuani heitin kastikkeen pois. Otto tuli vinkumaan jalkoihini. Otin remmin, lähdimme ulos.

Siihen aikaan illasta piha oli täysin autio. Katulyhtyjen valo jäi vangiksi puiden lehtien taakse ja loi katuun mustia varjoja, jotka palauttivat mieleeni lapsuusajan pelot. Yleensä koiran iltakävelyn hoiti Mario, hän teki sen tavallisesti kello yhdentoista ja keskiyön välillä, mutta kun hän oli lähtenyt pois, myös siitä oli tullut minun velvollisuuteni. Lapset, koira, ruokaostokset, lounas ja päivällinen, raha-asiat. Kaikissa näissä käytännön asioissa näkyi hylätyksi tuleminen. Mieheni oli vetäytynyt pois luotani ja siirtänyt ajatuksensa ja toiveensa muualle. Tästä lähtien joutuisin suorittamaan yksin

kaikki ne velvollisuudet, jotka oli tähän asti kannettu yhdessä.

Minun oli reagoitava, minun oli organisoitava elämäni uudelleen. Älä murru, sanoin itselleni, älä mene asioiden edelle.

Jos Mario on rakastunut toiseen naiseen, ei ole mitään, mitä voit tehdä. Sanasi valuisivat hänestä kuin vesi hanhen selästä. Yritä hallita kipusi, et saa reuhtoa tai huutaa. Hyväksy se tosiasia, että Mario on muuttanut mieltään, muuttanut toiseen huoneeseen, sulkeutunut toiseen lihaan. Älä tee kuten naisparka, joka itki itseltään voimat. Varo ettet ala muistuttaa ahdistuneita naisia, joista luit siitä kuuluisasta kirjasta, kun olit nuori.

Muistin kirjan kannen yksityiskohtaisesti. Ranskanopettajani määräsi minut lukemaan sen kerran, kun olin liian raivokkaasti, viattoman intohimoisesti, sanonut että halusin kirjoittaa. Oli vuosi 1978, yli kaksikymmentä vuotta sitten. ”Lue tämä”, hän oli sanonut, ja minä tottelevaisesti luin. Kun sitten palautin kirjan, sanoin ylimielisesti: Nämä naiset ovat typeriä. He ovat sivistyneitä ja varakkaita ja silti hajoavat kuin kristalli ajattelemattomien miestensä käsissä. Naiset vaikuttivat mielestäni hölmöiltä tunneasioissa. Itse halusin olla erilainen. Halusin kirjoittaa tarinoita vahvoista naisista enkä mitään menetetyn rakkauden perään itkevän, hylätyn vaimon käsikirjaa. Olin nuori ja kärsimätön. En pitänyt hämäristä sivuista, jotka olivat kuin tiukasti alas rullatut ikkunakaihtimet. Rakastin valoa, ilmaa joka tuli kaihtimien väleistä. Halusin kirjoittaa tarinoita, joissa ilma virtasi ja joissa pöly tanssi raoista siivilöityvissä valojuovissa. Rakastin

tarinoita, jotka saavat lukijan suuntaamaan katseensa alaspäin joka riviltä ja tuntemaan korkeanpaikankammosyväälle helvetin synkkyyteen katsomisesta. Tavoistani poiketen sanoin kaiken tämän yhteen hengenvetoon. Opettajani hymähti ironisesti, jotenkin kaunaisesti. Hänkin oli varmasti menettänyt jonkun. Ja nyt, kaksikymmentä vuotta myöhemmin, sama asia oli tapahtumassa minulle itselleni. Olin menettämässäni Marion, tai ehkä olin jo menettänyt hänet. Kävelin jäykästi Oton vetäessä malttamattomana remmistä. Tunsin joen kostean henkäyksen ja asfaltin märkyyden kengänpohjieni alla.

En pystynyt rauhoittumaan. Miten oli mahdollista, että Mario jätti minut ilman mitään ennakoivia merkkejä? Tuntui mahdottomalta, että hän yhtäkkiä menetti kiinnostuksensa elämäni kohtaan niin kuin olisin ollut kasvi, jota on vuosikaudet kasteltu ja joka sitten yhtäkkiä jätetään kuihtumaan ilman vettä. En pystynyt hyväksymään ajatusta, että hän oli yksipuolisesti päättänyt jättää minut vaille huomiotaan. Vain kaksi vuotta aikaisemmin olin sanonut hänelle, että halusin muuttaa päiväjärjestystäni, palata työelämään ja olla poissa kotoa muutaman tunnin päivässä. Olin löytänyt paikan eräässä pienessä kustantamossa ja olin innostunut, mutta Mario sai minut hylkäämään tilaisuuden. Olin sanonut hänelle, että halusin ansaita omaa palkkaa, vaikka kuinka pientä, mutta hän oli ollut eri mieltä. Hän oli sanonut: Miksi nyt enää, vaikeat ajat ovat takanapäin, nyt meillä on riittävä varallisuus, sinähän halusit aloittaa taas kirjoittamisen, tee se nyt. Myönsin hänen olevan oikeassa ja sanoin itseni irti uudesta työstäni, jota olin ehtinyt tehdä vain muutaman

kuukauden. Ensimmäisen kerran elämässäni palkkasin kotiapulaisen auttamaan minua kotiaskareissa. En kuitenkaan pystynyt kirjoittamaan, tuhlasin vain aikaa korkealentoisiin mutta sekaviin yrityksiin. Katselin avuttomana naista, joka siivosi kotiani. Hän oli ylpeä venakko, joka ei hyväksynyt kritiikkiä eikä nuhteita. Minulla ei siis ollut mitään virkaa. En pystynyt kirjoittamaan, eikä minulla juuri ollut omia ystäviä. Minulla oli vain nuoruuden unelma, joka lahosi käsiin kuin loppuun käytetty vanha kangas. Sanoin kotiapulaisen irti, en sietänyt ajatusta, että hän väsytti itsensä minun töilläni samalla kun itse olin kykenemätön käyttämään aikaani luovasti. Niin palasin huolehtimaan kodista, lapsista ja Mariosta ja hyväksyin ajatuksen, etten ansainnut mitään muuta. Mutta nyt nähtiin, mitä minä ansaitsin. Mieheni oli löytänyt toisen naisen. Kyyneleet kihosivat silmiini, mutten itkenyt. Näytä voimakkaalta, ole voimakas. Minun oli kestettävä. Pelastuisin vain pakottamalla itseni vahvaksi.

Lopulta päästin Oton irti ja istuuduin puistonpenkille kylmästä väristen. Ajattelin nuoruusaikojeni kirjaa ja palautin mieleeni sen vähän, minkä olin siitä painanut muistiini: olen puhdas olen aito pelaan avoimin kortein. Ei, ajattelin, tässä on jo suistuttu raiteilta. Ennen kaikkea on muistettava aina panna pillkut paikoilleen. Henkilö, joka lausuu tällaisia ajatuksia, on jo matkalla väärään suuntaan, hänellä on tarve itseihannoitisiin ja hän on menettämässä todellisuudentajunsa. Ja myös: naiset ovat aina märkinä ja kuvittelevat suuria itsestään vain siksi että miehellä seisoo. Nuorena olin pitänyt rivosta kielenkäytöstä. Se antoi minulle miehekkään vapauden

Elena Ferranten varhainen romaani naisesta joka jätetään

ERÄÄNÄ TAVALLISENA huhtikuun iltapäivänä Olgan mies nousee lounaspöydästä ja ilmoittaa lähtevänsä. Olgan ensimmäinen tunne on epäusko, joka pian muuttuu katkeruudeksi ja epätoivoksi. Rajut tunteet saattavat sekasortoon Olgan koko maailman, arkiset työt ja tavarat, lapset, Otto-koiran, kerrostalon naapurit. Ja miten kummassa asuntoon yhtäkkiä ilmestyy Napolin naisparka, joka hukuttautui jo Olgan ollessa lapsi? Herkkyys ja rивous, puhtaus ja likaisuus, ylevyys ja alhaisuus kohtaavat niin että rytisee. Olgan sydämessä terävänä tuntuva kivun tunnistaa jokainen, niin myös siitä paranemisen.

»Aivan poikkeuksellinen kirja – hämmäntävä syväluotaus naisen psyyken hajoamisesta.»

– PAULA HAWKINS, *The Guardian*

